

OPALO LIŠĆE

أوراق متساقطة باللغة البوسنوية

SEJJID HAKAM ZAMMU AL-AKILI

EUROPEAN ISLAMIC RESEARCH CENTER

preveo: hfz mr **Mustafa Gološ**

rec. prijevoda: mr **Mirela Husović**

POSVETA

Hvala Allahu Uzvišenom, neka je salevat i selam na najčasnijeg vjerovjesnika i poslanika Muhammeda, na njegovu porodicu i sve ashabe.

Ovi listovi će smekšati srca, osvijetliti puteve i raznježiti srce onoga ko želi dobro i boljitak svojoj zajednici i društvu. Govore o osnovnoj ćeliji društva a to je porodica, o uzoru koji roditelji treba da budu svojoj djeci, zatim o dobroćinstvu djece prema svojim roditeljima, kao i o drugim temama koje popravljaju i uređuju moral jedne porodice koja doprinosi boljitku društva. Ovi listovi također govore o namazu koji ima veoma važnu ulogu u napretku i popravljanju društva jer je namaz stub i jedan od ruknova vjere. Također se bave i praktičnim aspektima društva kao što je visok stepen morala i ostalim korisnim temama.

***Ovi tvoji listovi će biti proljeće znanja, a jesen za
nepravdu i nasilje***

***O ti koji koji rasuđuješ ovo su listovi za razmišljanje i
razumijevanje***

Koji izgrađuju društvo izbjegavajući prijekor i osudu

***Ovi listovi nude djelotvorne opise i popravljaju ono što je
neispravno i grijeh***

*Ovo su listovi vrlina koji čiste generaciju od otrova
Obavezao sam se da ću napisati knjige za tebe pa sam to i
učinio*

*i napisao knjigu koja brine o znanju i običajima koji
čuvaju*

Molimo Allaha Uzvišenog da ovi listovi budu od velike koristi društvu i onome ko pomaže drugoga kako bi lađa spasa bezbjedno uplovila u luku mira.

napisao Allahov rob koji vapi za oprostom Gospodara svoga

Hasan bin Abd Allah el-Qu'ud

u Rijadu 10-og Ša'bana 1443. hidžretske godine.

UVOD

Hvala Allahu Uzvišenom onako kako Njemu dolikuje i neka je mir na Allahovog Poslanika Muhammeda koji je bio najpotpunijeg ahlaka (morala) i najljepših i najplemenitijih vrlina.

Allah Uzvišeni je stvorio čovječanstvo od muškarca i žene (Adema i Have) i podijelio ih na narode, plemena i zajednice. Preko Svojih poslanika i objava uspostavio je i povjerio čovječanstvu zakone, moralne norme i vrijednosti koje uređuju međuljudske odnose pa su se neki od njih, ako ne i većina, prenosili kroz generacije i zajednice. Međutim, kako su godine prolazile i društva propadala pod uticajem unutrašnjih ili spoljašnjih faktora¹, ili usljed nedostatka pozitivnih uticajnih uzora, neke od ovih moralnih vrijednosti su se olabavile i pale sa stabla vrijednosti kao što uvehlo lišće pada sa drveta u jesen. Kod Allaha Uzvišenog tražimo zaštitu da naša društva ne propadnu zbog mnogih odstupanja i kršenja moralnih vrijednosti što je sve prisutnije u ovom vremenu. Nije nikakvo iznenađenje što stablo vrijednosti ima najveći značaj u narodima i društvima jer ono je kompas i spas pa ako njegove grane olistaju i

---

¹Untrašnji faktor na primjer može biti ekonomska situacija nekog društva, a od spoljašnjih ćemo spomenuti kolonijalizam i otvorenost prema kulturama svijeta putem filmova i serija, ili kroz društvene mreže koje su zahvatile svaku kuću i pojedinca.

sazrijevaju bit će dobro i društvo će biti napredno, a ako lišće tog stabla uvehne i propadne i stablo će propasti, a samim tim i društvo će također doživjeti propast. Ukoliko su neke vrijednosti devijantne i retrogradne i društvo će zadesiti stagnacija u istoj mjeri pa čak i više od toga, jer svaka moralna devijacija direktno utiče na ostale vrijednosti i podstiče onoga ko u svojoj duši ima neku nastranost i pokvarene namjere da uništi ono što je ostalo od tih vrijednosti i potpuno ih napusti. Nije nikakva tajna da moralne vrijednosti imaju visoko mjesto i veliki značaj u svim religijama, a naročito u islamu pa je tako Poslaniku Muhammedu a.s. došla poslanica (objava) s uzvišenim ciljem i univerzalnom porukom s posebnim akcentom na moralne vrijednosti. Rekao je Allahov Poslanik a.s.: “Doista sam poslan da upotpunim plemenite ćudi kod ljudi.” U drugom rivajetu stoji: “... da popravim (poboljšam, ispravim) moral kod ljudi.”² Također kaže: “Na Sudnjemu danu ništa teže na vagi dobrih dijela vjernika neće biti od lijepog ahlaka (ponašanja i morala), a Allah doista mrzi onoga ko ružno i bestidno govori.”³ U drugom hadisu stoji: “Najbolji među vama je onaj ko je najljepšeg ahalaka.”⁴ Lijep ahlak je jedan od sebeba ulaska u Džennet. Upitan je Poslanik a.s. o djelu zbog kojeg će ljudi najviše ući u

---

²Sahihul-Albani u “Silsiletis-sahiha (45)”

³Hdis je sahih, bilježi ga Tirmizi u poglavlju o dobročinstvu (2003) i Ebu Davud – Edeb (4799).

⁴Muttefekun alejhi – Buhari (El-Menakib 3559), Muslim (El-Fedail 2321).

Džennet pa je odgovorio – bogobožnost i lijep ahlak.⁵ Također kaže Allahov Poslanik a.s.: “Doista će vjernik lijepog ahlaka dostići stepene postača i klanjača.”⁶ Ljudi lijepog ahlaka će biti najbliži Poslaniku a.s. na Sudnjem danu kako stoji u hadisu: “Meni najdraži i najbliži na Sudnjemu danu bit će oni koji su najljepšeg ahlaka.”⁷

Ova knjiga se bavi najvažnijim pokazateljima slabosti i opalog lišća sa drveta vrijednosti naročito u islamskim i arapskim društvima. Možda će se uz Allahovu pomoć otkriti neke devijacije i greške u ponašanju i moralu kako bismo omogućili članovima društva da ih izbjegnu ili makar svedu na neki manji obim. Slijedio sam jednostavan i lahak pristup birajući lahke primjere i jednostavan jezik što je više moguće. Ono što je tačno to je od Allaha i uz Njegovu pomoć, a greške i nedostaci su od mene ili od šejtana prokletog. Na kraju molim Allaha Uzvišenog da sačuva sva naša društva od ovakvih propusta i lošeg ahlaka i da se Njemu Uzvišenom vratimo na najljepši način.

Autor

Sejjid Hakam Zammu Al-Akili

7 rabiul-evvel 1443. hidžretske godine

---

⁵Sahih, Tirmizi – poglavlje o dobročinstvu (2004), Ibn Madže – Zuhd (4246).

⁶Sahih – Ebu Davud (El-Edeb – 4798).

⁷Hadis je hasen, bilježi ga Tirmizi u poglavlju o dobročinstvu (2018).

UVOD

U ovoj knjizi će se ponavljati mnoge riječi u muškom rodu kao što su univerzitetski profesor, ljudi, čovjek, osoba, učitelj, rukovodilac, službenik što svakako u većini slučajeva podrazumijeva oba pola – i muški i ženski. U Kur'anu se kaže: “Doista Allah neće dozvoliti da propadne nagrada vjernika.”⁸ “Allah neće dozvoliti da propadne nagrada dobročinitelja.”⁹ Vidimo da se u oba ajeta spominje množina – vjernici i dobročinitelji, sa značenjem oba roda, a ne spominje se množina ženskoga roda – vjernice i dobročiniteljke, jer šeriatski dokazi upućuju na to da se ovdje govori i obraća i muškarcima i ženama. Dakle nije došlo u tekstu da se napravi razlika kao u riječima Uzvišenog: “Reci vjericama da obore poglede svoje i da čuvaju stidna mjesta svoja.”¹⁰

---

⁸Alu Imran – 171.

⁹Hud – 115.

¹⁰ En-Nur 31.

LISTOVI KOJI SE POSEBNO ODNOSE NA PORODICU

U ovom poglavlju sam za vas sabrao svo opalo lišće koje se odnosi na porodicu. Svima je dobro poznato da je porodica veoma bitna i ona je prva cigla u strukturi i izgradnji jednog društva. Ako je porodica zdrava onda je i društvo zdravo, a ako je porodica razrušena i uništena onda je i društvo propalo. Nema sumnje da će neprijatelji nastojati da vladaju porodicom i na nju će usmjeriti većinu svojih strijela. Molim Allaha Uzvišenog da njihove spletke okrene protiv njih, da sačuva sve naše porodice i da ih obaspe slogom, ljubavlju i smirenošću.

Prvo: Lišće pozitivnog uzora

Nekada neko od djece ne poslušao oca ili majku u nečemu, ili počini neki grijeh, ili se ružno ponaša prema nekom od svojih roditelja pa roditelji požure da dove protiv njega umjesto da upute dovu za njega zaboravljajući riječi Allahovog Poslanika a.s.: “Ne dovite protiv samih sebe, ne dovite protiv svoje djece, niti dovite protiv svog imetka, da se ne bi podudarilo vrijeme u kojem se dovi (od Allaha) pa da vam se usliša“. ¹¹ Koliko smo puta čuli o tragedijama gdje su djeca izašla iz kuće zbog dove oca ili majke, ili su doživjela strašne saobraćajne nesreće u kojima su poginula

---

¹¹ Hadis je sahih, bilježi ga Albani u Sahihul-Džami' – 7267.

i slično. Zato budimo veoma oprezni i dovimo za našu djecu sa smirenošću da im Allah podari dobro.

Drugo:

Otac ili majka odvrćaju svoju djecu od onoga što je loše kao što je na primjer laž i kazne ga zbog toga što je u principu dobar i ispravan postupak. Međutim, često je slučaj da oba ili jedan od roditelja radi to isto loše djelo koje zabranjuju svome djetetu. Na primjer, roditelj zabranjuje svome djetetu da konzumira duhan, a on sam to čini i to pred njim. U ovom slučaju takvim roditeljima i odgajateljima ću spomenuti riječi pjesnika: “Ne zabranjujte nešto, a činite to isto. Stidite se ako tako radite.”

Treće:

Porodica je opterećena brojnim poslovima i obavezama. Roditelji su često zauzeti od izlaska sunca pa do pola noći. Tu su obaveze oko spremanja doručka, zatim odvođenja i dovođenja djece iz škole, spremanja ručka, danonoćnog ispijanja kahvi i čaja, čišćenja kuće unutra i spolja, pranja auta, zalivanja bašči i tako dalje. A pored svega toga često kasne i plate na kraju mjeseca. Rekao je Allahov Poslanik a.s.: “Vaše sluge su vaša braća. Allah ih je stavio pod vašu vlast, pa ko od vas bude imao svoga brata (slugu) pod svojom vlašću, neka ga hrani hranom koju i sam jede i neka

ga oblači onim čime i sebe oblači. Ne opterećujete ih do iznemoglosti, a ako ih opteretite, pomozite im.”¹²

Četvrto: Listovi koji se odnose na upravljanje ekonomijom u porodici.

Često porodica ili družina ode u neki restoran da jede i pije i naruči više hrane nego što je potrebno. Da li je to zbog međusobnog hvalisanja i nadmetanja kojim smo iskušani, a naročito je ovo prisutno nakon pojave društvenih mreža!? Ili je možda razlog džehl (neznanje) i nezahvalnost i nepoštivanje Allahovih blagodati koje su nedostupne mnogim narodima!? Reкао je Uzvišeni: “Jedite i pijte, ali ne pretjerujte jer doista Allah ne voli one koji pretjeruju.”¹³

Peto: Lišće dobročinstva prema roditeljima

Prema svojim vršnjacima i drugovima djeca se odnose i ponašaju ljubazno i vode računa da ne povrijede njihova osjećanja i na društvenim mrežama su slatkorječivi i odmjereni. Međutim, kada im roditelji nešto naredе odjednom im postane dosadno i teško im je da obave ono što im je naređeno pa to čine traljavo i nehajno, pritom zaboravljajući riječi Allaha Uzvišenog: “Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: “Uh!” – i ne podvikni na njih,

---

¹² Buhari – poglavlje o imanu (30).

¹³ El-E'araf 31.

i obraćaj im se riječima poštovanja punim.”¹⁴ Na njih se odnose pjesnikove riječi: “Učinio si moju kaznu oštrom i surovom kao da si ti milosrdnik.”

Šesto: Listovi ljubavi

U slučaju nekakvog međusobnog spora supružnici se posvađaju i raspravljaju pa nekada dođe do razvoda braka, uništenja porodice i napuštanja djece, a pritom zaboravljaju riječi Muhammeda a.s.: “Neka vjernik ne mrzi vjernicu. Ako prezire jednu njenu osobinu, zadovoljan je njenim drugim osobinama.”¹⁵ Poslanik a.s. također kaže: “Koja god žena od svoga muža zatraži razvod braka bez opravdana razloga neće osjetiti miris Dženneta.”¹⁶

Sedmo: Listovi dobročinstva

Roditelji su umorni od podizanja svoje djece i prevazilaženja poteškoća. Troše imetak, vode brigu i ulažu sebe do te mjere da njihova djeca postanu u potpunosti zavisna svojih roditelja. Roditelji žude za tim da im djeca idu kroz život sigurno i lahko, da žive u svojoj novoj kući i da osnuju svoju porodicu. Ovo je cilj i nada svakog oca i majke na ovome svijetu sve dok ne dožive starost i postanu muftačni brige i pomoći svoje djece. Nažalost, ima onih kojima je teško i mrsko da vode brigu o svojim roditeljima

---

¹⁴ El-Isra' 23.

¹⁵ Muslim – Er-Rida' (1469)

¹⁶ Albani ga ocijenio vjerodostojniim u “Gajetul-meram” (263)

pa ih odvedu u starački dom pritom zaboravljajući univerzalnu oporuku svoga Gospodara Uzvišenog: “Budi prema njima pažljiv i ponizan i reci: "Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!”¹⁷

Osmo: Listovi brige i odgovornosti

Muž nakon posla dođe kući, jede i odspava neko vrijeme. Kada se probudi izađe da se vidi sa svojim prijateljima u nekom od restorana ili kafića i ostane sa njima do kasno u noć. Nakon toga se vrati kući umoran i iscrpljen i odmah ide u krevet. To čini iz dana u dan ne obraćajući pažnju na potrebe svoje žene, ni da li ima ona šta da obuče, da jede, da je posavjetuje kao muž ženu i sl. Takav muž zaboravlja i nemaran je prema riječima Allahovog Poslanika a.s.: “Dovoljno je čovjeku grijeha da zapostavi onoga koga izdržava.”¹⁸

Deveto: Zapostavljanje muža od strane žene

Žena zaboravlja na dobrotu svoga muža prema njoj i uvijek ga dočekuje sa odbojnošću i namrgođena lica. Poslanik a.s. upravo o tome govori u poznatom hadisu pa kaže: “O skupino žena, udjeljujte sadaku i puno istigfar činite, jer vidio sam da su žene većina stanovnika Dženneta.” Jedna od njih upita – A zašto je to tako?

---

¹⁷ El-Isra' 24.

¹⁸ Ebu Davud – poglavlje o rodbinskim vezama (1692), Albani ga je ocijenio kao hasen.

Poslanik a.s. odgovori: “Zato što mnogo proklinjete i nezahvalne ste svojim muževima.”¹⁹ Poslanik a.s. je pojasnio šta se podrazumijeva pod “nezahvalne ste prema muževima” pa kaže: “Kada muž čini dobro svojoj ženi jedno vrijeme pa jednom pogriješi prema njoj ona kaže da nikada od njega nije vidjela nikakvo dobro.”²⁰

Deseto: Zapostavljanje odgoja i vaspitanja

Ima žena, supruga i majki, koje prvi dio dana prespavaju, a Sunce uveliko već izašlo i uskoro će podne. Nakon što se probude ubrzo idu kod komšinica i drugarica i mnogo vremena provode sa njima. Svoju sluškinju (služavku) zaduže da spremi jelo i dočeka djecu kada se vrate iz škole. Ovakve majke i supruge čak i kada se vrate svojim kućama opet su zauzete društvenim mrežama. Kada nastupi noć one se ponovo spremaju za izlazak kako bi obišle ovog i onog, vraćaju se kući kasno i pojma nemaju ni šta im je sa djecom, a još manje šta im je sa mužem. Ovo rade većinu dana u toku nedelje. Čitavo društvo se zatim iščuđuje sa njom i njenom djecom kada upadnu u kriminal, poroke i lošeg su ahlaka i morala. Pa tu djecu nisu odgajale majke već sluškinje!

---

¹⁹ Muslim – poglavlje o imanu (79).

²⁰ Buhari – poglavlje o imanu (29).

LISTOVI KOJI SE ODOSE NA NAMAZ I DŽAMIJE

U ovom poglavlju sam za vas sabrao ono opalo lišće koje se odnosi na namaz i džamije. Značaj namaza je svima dobro poznat jer je on stub i rukn vjere, a njegovim obavljanjem u džamijama što je u skladu sa šeriatskim normama postiže se njegova potpuna svrha i smisao.

Jedanaesto: “list namaza”

Ljudi svoje vrijeme provode gledajući televiziju, igrajući karte ili fudbal sa svojim drugovima, a kada nastupi vrijeme namaza oni ne obraćaju pažnju na to, nastavljaju sa svojom igrom i zabavom ili sa onim čime su već zauzeti. Namaz će obaviti kasnije ili će ga nekada čak i izostaviti. Takve upozoravam na riječi Uzvišenog: “A njih smijeniše zli potomci, koji namaz ostaviše i za požudama pođoše; oni će biti bačeni u džehennemsku dolinu Gajj.”²¹ Ostaviti namaz znači klanjati ga u njegovom zadnjem vaktu ili ga u potpunosti napustiti, Allah da nas sačuva toga.

Dvanaesto: Uznemiravanje džematlija

Ovo se odnosi na onoga ko uznemirava džematlije neprijatnim mirisom iz svojih usta, odjeće ili čarapa. Takav

---

²¹Merjem 59.

čovjek ne samo da smeta i uznemirava druge klanjače nego uznemirava i meleke Milostivog kako kaže Poslanik a.s.: “Ko je jeo crveni luk ili bijeli luk ili prasu neka se ne približava našoj džamiji, jer i meleki osjećaju neprijatnost kao i ljudi.”²² Zato vodimo strogo računa o našoj tjelesnoj higijeni i čistoći odjeće prije nego odemo u džamiju, a naročito kada se radi o namazima kao što je džuma i dva bajrama.

Trinaesto:

Čovjek prije džume namaza rezerviše mjesto za drugu osobu iza imama, ili sa njegove desne odnosno lijeve strane. Zauzimanje mjesta na ovakav način nije dozvoljeno i onaj ko prvi stigne preči je da zauzme to mjesto od onoga za koga se ono čuva.²³

---

²²Muslim – poglavlje o džamijama (564). Ovo je izričita zabrana od strane Poslanika a.s. da ne smiju dolaziti u džamiju oni koji se osjećaju na znoj i duhan.

²³ Spominje šejh Bin Baz, Allah mu se smilovao, u odgovoru na ovo pitanje: “Džamija je Allahova kuća predviđena za ibadet i pokornost Njemu Uzvišenom kroz obavljanje namaza i ostalih ibadeta i nije dozvoljena nikakva rezervacija mjesta iza imama, niti sa njegove desne odnosno lijeve strane. To mjesto pripada onome ko prvi dođe i prvi saf pripada onima koji prvi dođu u džamiju. Zato je Allahov Poslanik a.s. rekao - *Kada bi ljudi znali kolika je vrijednost učenja ezana i klanjanja u prvom safu džemata, oni bi čak i izvlačenjem strelica određivali ko će učiti ezan i klanjati u prvom safu kad to ne bi mogli odrediti na drugi način* – dakle, treba se takmičiti za prvi saf, rezervacija i zauzimanje mjesta nije dozvoljeno i onaj za koga se mjesto

Osim toga, ovo djelo podstiče lijenjost pa pitamo onoga za koga se to mjesto čuva gdje je on u odnosu na oporuku Poslanika a.s. u vezi sa ranim odlaskom na džumu kada kaže: “Ko se okupa petkom kao što se kupa od dženabeta, potom porani na džumu ima nagradu kao da je prinio žrtvu kamile, ko ode u drugom sahatu ima nagradu kao onaj ko prinese kravu za žrtvu, a ko ode u trećem kao da je prinio žrtvu ovce. Ko ode u četvrtom sahatu kao da je prinio za žrtvu kokošku, a ko ode u petom sahatu kao da je prinio jaje.”²⁴

Četrnaesto:

Na dan džume neki preskaču preko ljudi kako bi stigli u prve safove. Takve podsjećam na riječi Poslanika a.s. koje je uputio čovjeku koji je preskakao preko ljudi na dan džume: “Sjedi i ne smetaj drugima.”²⁵ Također, od stvari koje smetaju klanjačima, a neki ljudi ih čine, jeste učenje Kur'ana naglas ili razgovor o dunjalučkim temama unutar džamije. Poslanik a.s. je ovo zabranio pa kaže: “O ljudi, kada je neko od vas u namazu nemojte pričati glasno jedni

---

čuva nema nikakvo pravo na njega. Onaj ko prvi pristigne je preči da zauzme to mjesto.”

²⁴ Buhari – poglavlje o džumi (881), Muslim – poglavlje o džumi (850), Ebu Davud – poglavlje o čistoći (351).

²⁵ Ebu Davud (1118), En-Nesai (1399).

sa drugima i nemojte učiti Kur'an naglas pa da ometate one koji su u namazu.”²⁶

Petnaesto:

Ima onih koji zakasne na džumu i parkiraju svoj auto na sred puta. Nakon završetka džume namaza kada džematlije počnu izlaziti niko ne može pomjeriti svoj auto jer je ovaj blokirao put, a još uvijek je u džamiji i ne žuri da izađe kako bi pomjerio svoja kola i odblokirao ostale. On kao da ne zna da ovim djelom uznemirava druge i tako čini grijeh bez obzira što je želio postići hajr.

---

²⁶ Silsiletus-Sahih (455/7) – Albani ga je ocijenio vjerodostojnim.

LISTOVI KOJI SE ODNOSU NA SLUŽBENIKE

U ovom poglavlju sam sakupio one listove koji se odnose na službenike u poslovnom sektoru, bilo da se radi o državnom ili privatnom, koji je stub ekonomije i privrede. Ukoliko je poslovni sektor zdrav i vitalan onda i imovinsko stanje ummeta (naroda, nacije) napreduje i plate rastu. Nemojte zaboraviti kakvu i koliko važnu ulogu su imali prvi muslimanski trgovci koji su proširili islam na istok Azije. To nisu postigli sabljom već lijepim ahlakom i korektnim i iskrenim odnosom prema drugima bez obzira što se radilo o drugim narodima.

Šesnaesto:

Neki profesori na univerzitetima nekorektno se odnose prema studentima tretirajući ih na osnovu izgleda, favorizuju neke u odnosu na druge, a također ima i protekcije, pa kome je profesor naklonjen da mu ocjenu koju ovaj student ne zaslužuje, a onaj student sa kim nije zadovoljan padne na ispitu iz dotičnog predmeta. Ne kažem da je ovo česta pojava, ali koliko je samo nedužnih studenata koji su zbog ovakvih profesora imali manji prosjek ocjena ili su diplomirali godinu dana ili kasnije.

Sedamnaesto:

Neki profesori ne mogu uspješno prenijeti informaciju i ne znaju nešto dobro objasniti, ali uprkos tome tvrdoglavo odabiru teška pitanja i strogi su u ocjenjivanju. Teško da ćete naći nekoga da je kod njih dobio visoku ocjenu osim nekolicine. Kod takvih profesora prosječne ocjene su veoma niske. Zar ovaj profesor ne zna da ovakvo ponašanje šteti njegovim studentima i mnoge od njih izlaže neuspjehu, ili ih primorava da izbrišu predmet i ponovo ga registruju kod drugog profesora!?

Osamnaesto: List transparentnosti

Državna administracija nema vodič za pružanje svojih usluga. Niko tačno ne zna koji su dokumenti potrebni za obavljanje i završetak neke transakcije. Transparentnost ne postoji, njihova obrada traje mjesecima. Možda ćete morati da uzmete odmor kako biste završili određenu transakciju ili izvadili neku dokumentaciju.

Devetnaesto:

Sudija koji svoje presude zasniva na općenitostima ili abnormalnim pravnim izjavama pa tako uskraćuje i krši prava drugima, zaboravlja da je najvažniji princip i temelj zakonodavstva uspostavljanje pravde i ispravljanje nepravde.

Dvadeseto: “List pravde” 1

Sudija koji je nepravedan u svojim presudama, mijenja i podmeće tekstove i dokaze zarad ličnog interesa ili interesa neke od suparničkih strana jer je možda neko od njih njegov kolega, sunarodnik, sugrađanin, rođak ili poznanik. Takav sudija zaboravlja ili je nemaran spram riječi Allahovog Poslanika a.s.: “Postoje tri vrste sudija, dvojica će skončati u džehennemskoj vatri, a jedan će biti u Džennetu. Onaj koji spozna istinu i sudi po njoj bit će u Džennetu. Onaj ko sudi ljudima bez znanja bit će u vatri kao i onaj koji spozna istinu a ne sudi pravedno.”²⁷

Dvadeset i prvo: “List pravde” 2

Kompanije i prodavnice namjerno mjesecima odlažu plate svojim radnicima, a od njih traže da rade puno radno vrijeme, da budu efikasni u radu i da prodaja bude na visokom nivou. Puna prava dobijaju od svojih zaposlenih, a ne shvaćaju da je to suština nepravde. Pozivamo ih da budu pravedni i da daju prava onima kojima pripadaju. Rekao je

---

²⁷ Sahihul-Džami' (4436) – bilježi ga šejh Albani kao vjerodostojan. Spominje šejh Bin Baz u komentaru ovoga hadisa sljedeće – Ovo ukazuje na opasnost i zahtijeva pažnju, posvećenost i strpljenje kako bi se došlo do istine i sudilo po njoj. Onaj ko spozna istinu i sudi po njoj bit će u Džennetu onaj koji čini dobro, od koristi je ljudima i dostavlja im istinu i pravdu pa će zato biti nagrađen Džennetom i velikim dobrom. A što se tiče druge dvojice bit će u Džehennemu.

Allahov Poslanik a.s.: “Nepravda će se na Sudnjem danu pretvoriti u tmine.”²⁸

Dvadeset i drugo: List obrazovanja i podučavanja

Učitelj ponavlja test svojim đacima kako bi dobili ocjene koje ne zaslužuju uz znanje i blagoslov uprave škole. Zastanimo malo i zapitajmo se šta je cilj ispita? Odgovor glasi: cilj ispita i testova je da se vidi i ocijeni razumijevanje, znanje i postignuće učenika, a ne da svi dobiju najveće ocjene. A da ne spominjemo to da su testovi olakšani do te mjere da su izgubili kredibilitet i značaj. Nekada su testovi bili u skladu sa planom i programom i direktno iz knjige, a sada je sve to sažeto i skraćeno i još su odgovori na testu ponuđeni i treba samo podvući ono što je tačno. I kakvo će nam onda obrazovanje biti?!

Dvadeset i treće:

Rukovodilac svojim podređenim izdaje naređenja i smjernice usmjeno tokom sastanaka ili preko telefona, a kada se desi neka greška ili nešto pođe naopako krivica se svaljuje na zaposlene i bježi se od odgovornosti. Rukovodilac zaboravlja da je on taj koji je izdao naređenja i odluke i da je greška posljedica i rezultat njegove pogrešne odluke. Na ovaj način se čini nepravda i krivica se svaljuje na one koji nisu krivi ni za šta. Takve rukovodioce

---

²⁸ Buhari (2447).

upozoravamo na riječi Poslanika a.s.: “Nepravda će se na Sudnjem danu pretvoriti u tmine.”²⁹

Dvadeset i četvrto:

Rukovodilac zapošljava samo na osnovu nepotizma i protekcije i ne obraća pažnju na kvalifikacije, iskustvo i zasluge potrebne za posao. Ovakvim postupanjem se ugrožavaju prava kompetentnih ljudi, a država i društvo bivaju uskraćeni za administrativne, naučne i stručne nadležnosti. Ovo nanosi najvreću štetu funkcioniranju države i opstruira njene mogućnosti, a također i sam rukovodilac gubi pronevjerom emaneta koji mu je bio povjeren. Allah Uzvišeni će ga za to pitati na Sudnjem danu, a da ne govorimo o sramoti i poniženju koje bi ga zadesilo na ovome svijetu da se razotkriju njegovi prljavi poslovi.

Dvadeset i peto:

Zaposleni kasni na posao, a zatim traži da se prema njemu ispune sve finansijske obaveze i negoduje. Možda će još optužiti poslodavca kako mu čini nepravdu i zakida ga ako mu šef oduzme od plate.

Dvadeset i šesto:

Zaposleni odlaže razmatranje neke transakcije ili zaduženja i vraća ga revizoru, ili svaki put traži od njega

---

²⁹ Buhari (2447).

neka nova dokumenta koja veze nemaju sa procedurom transakcije. Ovo čini jer očekuje od vlasnika transakcije napojnicu, tj . hoće da omasti brke kako se kaže u nekim narodnim dijalektima. Međutim, zaboravio je da grijeh svih njih pada na njega jer ih je on primorao na to iako će svi biti saučesnici u grijehu i bit će kažnjeni kod Allaha Uzvišenog.

Dvadeset i sedmo:

Zaposleni kasni na posao, zatim mu dođu kontrolori i on sa njima ode na podne namaz. Vraća se u svoju kancelariju poslije pola sahata ili više. Vidjet ćete ga da je opterećen svojim poslom i obavezama, a ustvari on obavlja vrlo mali dio posla iako su na njegovim vratima stranke i tako se stvara gužva. Takav je zaboravio ili se pravi da je zaboravio riječi Allhovog Poslanika a.s.: “Allahu moj, kome bude povjereno namjesništvo i uprava nad mojim umetom (sljedbenicima), pa im bude otežavao (grubo postupao prema njima), i Ti njemu otežaj.”³⁰

Dvadeset i osmo:

Zaposleni većinu radnog vremena provodi u priči sa kolegama ili besposličarenjU po kancelarijama, a svoj posao obavlja vrlo malo. Ako ga i odradi to bude traljavo bez kreativnosti i stručnosti i još traži svoja puna prava kroz unapređenje i bonuse!!

---

³⁰ Muslim (1828).

LISTOVI KOJI SE ODMOŽE NA OPĆE SITUACIJE

U ovom poglavlju sam za vas sakupio ono što je preostalo od opalog lišća a tiče se segmenata društva i situacija u kojima se svako od nas nekada našao. Zato sam poželio da upozorim na njih kako bi one bile eliminirane ili se makar umanjila njihova šteta.

Dvadeset i deveto:

Na svječanstima kao što su veselja i slično priprema se puno hrane koja se kasnije baca u otpad. Ako se od samog početka spremala hrana kako i koliko treba, otkud onda tolika količina. Moj savjet vama je da se bojite Allaha Uzvišenog pa da od samog početka budete ekonomični i da spremite onoliko hrane koliko je potrebno. Ukoliko pretekne nešto od hrane prosljedite je humanitarnim organizacijama koje će tu hranu na adekvatan način i u predviđeno vrijeme dostaviti siromašnima i potrebnima. To je najbolje rješenje.

Trideseto: “list izvršenje obećanog”

Ljudi obećaju, a ne ispune. Čovjek obeća svome drugu da će se naći večeras na nekom mjestu i ne dođe. Ako mu drug prebaci zbog toga ovaj kaže kako je zaboravio iako je svjestan da je slagao. Zapravo on je bio lijenj i nemaran i

kao izgovor je naveo kako je zaboravio. Još gore od toga je što neki uvijek kažu “ako Bog da” i to koriste kao opravdanje za kršenje obećanja. Ja se ovdje ne protivim Božijoj volji, ne daj Bože, niti pozivam da tu frazu odbacimo i napustimo, već zahtijevam da se ona poštuje i da se nje pridržavamo koliko je to moguće. Da pojasnimo ovo na prethodnom primjeru: da je naš drug koji je rekao - ako Bog da – preduzeo sve uzroke da stigne na vrijeme, pošao kolima na vrijeme na primjer, pa je Allah odredio da ga zadesi saobraćajna nesreća ili nešto sl., te je zbog toga zakasnio ili nije mogao nikako stići, onda nikom ništa jer je Allah odredio da on ne stigne na sastanak. Ovakvih primjera je puno, na stotine, pa je to postalo očigledno i rasprostranjeno pa je društvo naviklo na to.

Trideset i prvo: “list odgovornosti”

Ima ljudi koji varaju u nekim segmentima života. Neki učenici prepisuju od drugih učenika i tako varaju na ispitima. Ima prodavaca koji izlože najbolju robu pa kada kupac želi nešto da kupi on mu pomiješa tu robu sa drugom robom koja je lošijeg kvaliteta. Ima majstora i zanatlija koji će vam popraviti auto ili nešto drugo, zatim ćete to koristiti nekoliko dana i opet će se vratiti u prvobitno stanje. Ima zdravstvenih radnika koji pacijentima prepisuju mnogo lijekova i traže od njih nepotrebne pretrage i analize uglavnom zbog novca. Ima inženjera i izvođača radova koji varaju na projektima i količini materijala pa ćete vidjeti

kako je zgrada nakon kratkog perioda napukla ili se urušila. Ovi primjeri i slično su čista obmana na šta je upozorio naš Poslanik a.s. kada je prošao pored posude sa hranom (bila je pšenica u pitanju) i stavio ruku u nju pa su mu se prsti smočili jer je prodavac okvasio pšenicu kako bi dobio na težini. Tada reče vlasniku robe – Šta je ovo? Prodavac odgovori – Padala je kiša, Božiji Poslaniče. Poslanik a.s. reče – Pa zar si na površinu stavio ovu suhu kako bi ljude zavarao? Ko vara nije od mene.³¹

Trideset i drugo:

Ima onih koji gledaju fudbalsku utakmicu ili je neki drugi sport u pitanju pa vrište, galame i svađaju se zbog neke ekipe koja pobjeđuje ili gubi. Podsjećamo ih da je to samo utakmica i igra i koja god ekipa da pobijedi i dobije nagradu oni od toga neće imati ništa. Isto tako i ako izgubi ekipa za koju navijaju to njima neće škoditi. Utakmice su samo za zabavu i razonodu, a ne da se zbog njih razilazimo i svađamo. Među nama treba da vlada ljubav i poštovanje bez obzira na različite stavove, i to se ne smije dovesti u pitanje bez obzira za koga navijamo.

Trideset i treće: “list čistoće (higijene)”

Ljudi bacaju smeće svuda gdje žive ili putuju pa ćete vidjeti kako kroz prozor automobila bacaju maramice,

---

³¹ Muslim – poglavlje o imanu (102).

praznu ambalažu i slično. Kod nekih ćete vidjeti kako je smeće razbacano ispred kuće i čekaju na radnike gradske čistoće da to pokupe umjesto da oni to odnesu u kontejner. Neki pak odu u javni park ili neko mjestu u prirodi, šumi na izlet i iza sebe ostave kaos jer su svuda razbacani ostaci hrane, plastične čaše i kese. To mjesto postane beskorisno i niko ga više ne može posjetiti dok se ne renovira ili uredi. Svi očekuju od radnika komunalnog da oni to čiste umjesto da im pomognemo tako što ćemo otpad sakupiti u velike kese i odnijeti do kontejnera. Sve ovo je suprotno onome što islam zagovara jer on zagovara čistoću i podstiče nas da vodimo brigu o njoj. Rekao je Allahov Poslanik a.s.: “Iman se sastoji od sedamdeset i nekoliko dijelova. Najveći dio imana jesu riječi – nema drugog božanstva koje zaslužuje da se istinski obožava osim Allaha Uzvišenog – a najmanji njegov dio je uklanjanje smetnje sa puta.”³² U drugom hadisu se kaže: “Vidio sam čovjeka kako šeta po Džennetu zato što je posjekao drvo na putu koje je smetalo ljudima.”³³ Ovo je nagrada za uklanjanje prepreke sa puta, kakva je tek kazna za onoga ko je namjerno prouzrokuje!! Također Poslanik a.s. kaže: “Allah je Čist i voli čistoću, Allah je Plemenit i voli plemenitost, Allah je Velikodušan i voli

---

³² Muttefekun alejhi – Buhari (9), Muslim (35).

³³ Muslim (1914).

velikodušnost, pa čistite svoje avlije i nemojte sličiti jevrejima.”³⁴

Trideset i četvrto: “list koji se odnosi na nepoštivanje zakona”

Ima ljudi koji žive u našim društvima, ali im je cilj kršenje zakona i običaja. Neke ćete vidjeti kako žure na putevima i prave gužvu na semaforima ometajući one koji su prije njih stigli i čekaju poštujući propise. Također možete naići na skupinu koja blokira put ili saobraćaj radi proslavljanja dana državnosti ili se tu okupila radi nekog drugog povoda. Drugi pak pokušavaju da preskoče red na šalteru i sl. Ima i onih koji pokušavaju da kupe više komada neke robe iako se prodaje u ograničenim količinama. Ovo su samo neki primjeri kršenja zakona i nebrige za osjećanja drugih.

Trideset i peto: “list koji se odnosi na upoznavanje među ljudima.

Komšija skoro da ne poznaje svoga komšiju. Kada ga sretno negdje ili se vide u džamiji zadovolji se da se poselami išaretom. Ako se sretnu licem u lice samo se formalno poselame. Nikada ga nije pozvao na kahvu ili čaj pa da ga upita za njegovo stanje i slično. Ovo ne važi općenito za sve, ali je zastupljeno u nekim ulicama ili

---

³⁴ Albani ga je ocijenio slabim u “Da’iful-džami” (1616), međutim značenje hadisa je ispravno.

mahalama, više kod ljudi nego kod žena. Oporučujem vam ono što je Džibril a.s. oporučio po pitanju prava komšije pa kaže Allahov Poslanik a.s.:”Savjetovao mi je Džibril alejhi selam da pazim na svoga komšiju tako često da sam očekivao da će mi reći da komšija ima pravo nasljedstva.”³⁵

Trideset i šesto: “list koji se odnosi na pravo komšiluka”

Ima onih koji ne vode računa o svom komšiji pa ostave auto ispred njegove kapije ili puste svoju djecu da se igraju ispred tuđih vrata ne razmišljajući da će mu možda oštetiti kola ili bašču, a da ne govorimo o glasovima i povcima danju i noću. Zar takvi ne znaju da im prijete velika opasnost!? Allahov Poslanik a.s. kaže: “Tako mi Allaha ne vjeruje, tako mi Allaha ne vjeruje, tako mi Allaha ne vjeruje! Upitaše ga ashabi – Ko, Allahov Poslaniče? On odgovori – Onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija.”³⁶ U drugom rivajetu kod Muslima stoji: “Neće unići u Džennet onaj od čijeg zla nije siguran njegov komšija.”³⁷ Pod riječima “ne vjeruje” ne misli se na negiranje imana već se ukazuje na krnjavost imana.

Trideset i sedmo:

---

³⁵ Muttefekun alejhi – Buhari (6015), Muslim (2624).

³⁶ Buhari (6061).

³⁷ Muslim (46).

Ima onih koji kada im god dođe neko u posjetu oni uvijek zakolju nešto pa čak iako je posjetilac iz istog grada. Ovdje ne osuđujem velikodušnost, niti pozivam na škrtost, ali takvi se nekada i zaduže zbog toga i opterećuju dugovima preko svojih mogućnosti, a pružaju ruku i mole za izdržavanje svoje porodice pod izgovorom navodne velikodušnosti. Takvima poručujem da ugoste gosta nečim što je u skladu sa njihovim mogućnostima i da ne pretjeruju u velikodušnosti. U poštivanje i uvažavanje gosta spada i ljubazan i lijep doček vedra i nasmijana lica. Jednostavnost i lahkoća bez pretjerivanja je razumna i normalna stvar i u tome je blagodat.

Trideset i osmo:

Neki daju napojnicu konobaru ili hotelskom radniku, a kada naiđu na siromaha ne udijele mu ništa. Ako mu i udijeli nešto, dadne mu mrvice. Neki se pak cenjkaju sa običnim prodavcem pored puta umanjujući vrijednost njegove robe kako bi je kupio po niskoj cijeni i tako mu uskraćuje pravo za njegov trud i potrebe, kao i potrebe njegove porodice.

Trideset i deveto: “List pomaganja”

Čovjek u godinama ide ulicom sam i u rukama nosi pune kese. Vide ga mladići iz te ulice i niko od njih se ne ponudi da mu pomogne. Zaboravljaju riječi Poslanika a.s. koji kaže:

“Allah pomaže Svoga roba sve dok ovaj pomaže svoga brata.”³⁸

Četrdeseto: list vjernosti i lojalnosti

Čovjek je učinio uslugu rođaku i pomogao mu da pokrene sopstveni posao. Nakon izvjesnog vremena situacija se preokrenula pa je sada ovaj čovjek zatražio pomoć od svoga rođaka jer mu je ovaj obećao da će biti uz njega i pomoći mu u teškoći. Međutim, njegova pomoć u stvarnosti je ispod svakog očekivanja.

Četrdeset i prvo: list udjelivanja i pomaganja

Nekome je Allah dao mnogo blagodati i dobra u imetku i prestižu. Međutim, kada on vidi da je njegov bližnji rođak u potrebi za imetkom kako bi ispunio potrebe svoje porodice (da plati stan ili školovanje) ne pruža mu ruku pomoći. Ako mu i pomogne, udijeli mu nešto malo što ne zadovoljava njegove potrebe. Takav čovjek se pravi da je zaboravio, ili je nemaran prema riječima Allahovog Poslanika: “Da udijeliš nešto siromahu računa se kao sadaka, a da udijeliš rođaku računa se kao sadaka i kao održavanje rodbinskih veza.”³⁹

Četrdeset i drugo

---

³⁸ Muslim (2699).

³⁹ En-Nesai (2582), Tirmizi (658) – Albani ga smatra vjerodostojnim.

Čovjek prilazi otvorenom bifeu (ili tzv. švedskom stolu) i puni prvi tanjir hranom za predjelo, drugi za glavno jelo i treći za desert. Nakon izvjesnog vremena ustaje sa stolice, a nije pojeo ni polovinu, a možda ni četvrtinu onoga što je uzeo. Zaboravio je, ili se pravi da je zaboravio da ima puno siromašnih koji bi poželjeli makar jedan zalogaj od ovih ukusnih jela!

Četrdeset i treće: “list prijateljstva

Čovjek prekida prijateljstvo sa svojim rođakom ili drugom kod najmanjeg razilaženja, a zaboravlja druženje godinama i lijepe dane koje su zajedno proveli. Podsjetit ćemo ga na izreku mnogih naroda u kojoj se kaže: “Lakše ti je živjeti sa solju.” Također, savjetujem ga i stihovima pjesnika Beššara bin Berda u kojima kaže:

*Ako za sve krivite svoga druga onda nećete naći
nedužnog*

*Zato živi sam ili budi ljubazan prema svome drugu
jer je on grješan*

Ima li onoga ko nije grješan

Čovjek je plemenit i pored svojih mahana

Četrdeset i četvrto

Čovjek ne selami nikog osim koga poznaje od svojih kolega, komšija i prolaznika, niti vraća selam osim onome koga poznaje. Kao da je zaboravio riječi Allaha Uzvišenog: “Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite, ili ga uzvratite, jer će Allah za sve obračun tražiti.”⁴⁰ Ili je zaboravio ovaj veličanstveni hadis: “Prenosi da je neki čovjek upitao Resulullaha, sallallahu 'alejhi ve selleme, o tome koji je vid islama najbolji, na što mu je Allahov Poslanik, sallallahu 'alejhi ve selleme, odgovorio: "Da gladnog nahraniš i da selam nazivaš i onome koga poznaješ i onome koga ne poznaješ.”⁴¹

Četrdeset i peto

Čovjek pomaže i udjeljuje svima, naročito rođacima i poznanicima, pa čak i one koji odlažu da vrate dug iako su u mogućnosti da to učine. Oni koji ne vraćaju dug na vrijeme, a u mogućnosti su da to urade, treba da znaju da njihov postupak može odvratiti bogate od udjeljivanja i pozajmljivanja novca. Rekao je Allahov Poslanik a.s.: “Odugovlačenje u vraćanju duga je nepravda.”⁴²

Četrdeset i šesto

Osoba dolazi brzo i parkira auto ispred prodavnice ili restorana blokirajući druge. Prolaze minuti, a on se ne

---

⁴⁰ En-Nisa' 86.

⁴¹ Buhari (6236).

⁴² Buhari (2400)

pojavljuje. Prouzrokovao je gužvu jer se napravila kolona automobila. Kada on konačno dođe da pomjeri svoj automobil najčešće se neće ni izvinuti, niti ćete na njemu vidjeti da mu je žao što je izazvao takvu zbrku. Bolje bi bilo da je parkirao na propisan način jer tako ne bi drugima smetao.

ZAKLJUČAK

Na kraju se zahvaljujem Allahu Uzvišenom što mi je olakšao da napišem ovu knjigu i molim Ga da bude od koristi svima i da nas nadahne mudrošću, pravednošći i lijepim moralom. Doista je Allah Darežljiv i Plemenit. Naša posljednja dova je: hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova i neka je salevat i selam na Poslanika Muhammeda, njegovu porodicu i sve ashabe.

